voorstel

Zwolle

Raadsbrief

Datum 29 september 2025

Onderwerp
Trends & ontwikkelingen
Sociaal Domein Zwolle
2025

Portefeuillehouder Dorrit de Jong

Samenvatting
In deze nieuwe rapportage over sociaal-maatschappelijke trends & ontwikkelingen in Zwolle beschrijven we trends als vergrijzing, individualisering en meerdeling. De rapportage is een actualisatie van de eerdere Trendrapportage Sociaal Domein 2023. Bij het onderzoek zijn nieuwe bronnen betrokken, zijn praktijkervaringen meegenomen en zijn ook bevindingen opgenomen uit een recente verkenning naar de impact van vergrijzing op Zwolle. De kennis die is opgedaan betrekken we bij beleidsontwikkeling en andere gesprekken over (de toekomst van) het sociaal domein in Zwolle.

Bijlagen
Trends en ontwikkelingen Sociaal Domein Zwolle 2025

Openbaarheid
☒ Openbaar
☐ Geheim

Wij stellen u voor kennis te nemen van:
Rapport ‘Trends en ontwikkelingen Sociaal Domein Zwolle 2025’

Datum 9 september 2025

Inleiding

Als stad en gemeente komen we ergens vandaan en bewegen we ons naar de toekomst. En daarin maken we dagelijks keuzes. Bij het maken van die keuzes is het belangrijk om regelmatig even stil te staan. En te kijken naar het heden, het verleden en de toekomst. Waar komen we vandaan en waar gaan we naar toe?

In deze Trendrapportage Sociaal Domein 2025 kijken we vooral naar de toekomst. De tijdshorizon die we hebben gekozen is in principe 2040 (zie demografische ontwikkelingen). Maar we zien ook dat die tijdshorizon voor veel onderdelen van het sociaal domein te ver weg is. Dan kijken we meer naar de nabije toekomst: welke trends en ontwikkelingen komen op ons af en worden relevant voor ons werk en de besluiten die we willen nemen? We kunnen de toekomst niet voorzien, we kunnen die wel verkennen en zo beter voorbereid zijn en afgewogen besluiten nemen.

Deze trendrapportage 2025 is een actualisatie van de vorige (Trendrapportage Sociaal Domein 2023). Actualisatie betekent dat we nu vooral kijken naar de trends die we eerder benoemden: demografische ontwikkelingen, individualisering, meerdeling, zelfstandig wonen, grillige economie en arbeidsmarkt. We zien die trends nog steeds en geven in deze nieuwe versie van de trendrapportage de meest recente ontwikkelingen aan. Nieuw in deze trendrapportage is een hoofdstuk over de impact van vergrijzing op Zwolle, naar aanleiding van een verkenning die in 2025 over dit onderwerp is gedaan.

Kader

Koers Sociaal Domein 2024-2030
Trendrapportage Sociaal Domein 2023

Kernboodschap

Met deze trendverkenning geven we antwoord op de vraag welke trends en ontwikkelingen op Zwolle af komen. Ook geven we aan op welke manier die relevant worden voor ons werk en de besluiten die we als gemeente willen nemen.

Toelichting

In het rapport ‘Trends en ontwikkelingen Sociaal Domein Zwolle 2025’ worden de volgende trends uitgewerkt, waarvan hier een korte samenvatting:

Demografische ontwikkelingen

De bevolking van Zwolle gaat zeker tot 2040 nog verder groeien. Daarbij is een toenemende vergrijzing van de bevolking zichtbaar: relatief meer ouderen van 65 jaar en ouder en minder jongeren tot 25 jaar. Nader onderzoek naar vergrijzing levert aanbevelingen op voor hoe overheid en samenleving de impact hiervan zouden kunnen opvangen. Ook valt een verdere toename van het aantal eenpersoonshuishoudens op, met gevolgen voor de sociaaleconomische positie en kwaliteit van leven van deze inwoners.

Individualisering

We zien een al langer gaande trend van individualisering die zich uit in relaties, woonvormen en werk. Mensen bepalen in toenemende mate zelf hoe ze hun leven vormgeven. Dit heeft positieve effecten op individuele ontplooiing, maar leidt ook tot extra prestatiedruk en toenemende eenzaamheid. Ook heeft individualisering effect op sociale verbanden: mensen kiezen hun eigen netwerken en leven meer in homogene groepen of bubbels. In Zwolle is de sociale cohesie relatief hoog en dat geldt ook voor

sociale participatie (o.a. deelname vrijwilligerswerk). Digitalisering en de toenemende invloed van sociale media heeft steeds meer impact op onze manier van samenleven en kan individualisering versterken.

Meerdeling

Op meerdere gebieden zien we breuklijnen in de samenleving, daarom spreken we van de trend ‘meerdeling’ in plaats van tweedeling. Scheidslijnen tekenen zich bijvoorbeeld af langs leeftijd, opleidingsniveau, inkomen/vermogen, gezondheid, en sociale netwerken. Inzet van de gemeente kan zich richten op het vergroten van kansengelijkheid op deze terreinen. Meerdeling kan ook leiden tot polarisatie of afnemend onderling vertrouwen. Handelingsperspectief voor de gemeente is er dan door bijvoorbeeld ontmoeting en initiatief van inwoner te stimuleren en spanningen samen met bewoners aan te pakken.

Zelfstandig wonen

Ouderen en mensen in een kwetsbare positie blijven langer thuis wonen of gaan weer zelfstandig wonen. Landelijk beleid stimuleert dit. Een belangrijke randvoorwaarde hierbij is de beschikbaarheid van voldoende passende woningen en bijbehorende ondersteuning en voorzieningen. De actuele tekorten op de woningmarkt zijn daarin een knelpunt en een grote uitdaging voor de overheid. Ook de samenleving moet inspringen. Meer vrijwilligerswerk en inzet door mantelzorgers is nodig om deze ontwikkeling te kunnen opvangen. Soms komt de draagkracht van wijken onder druk te staan. Ook voor jongeren heeft de krapte op de woningmarkt grote gevolgen: zij stellen hun levensplannen uit.

Grillige economie en arbeidsmarkt

Allerlei ontwikkelingen in de nationale en internationale politiek leiden tot onzekerheid en dat heeft impact op de economie en het bijbehorende vertrouwen van consumenten en ondernemers. De arbeidsmarkt is langdurig krap en de werkloosheid zeer laag. De vierde industriële revolutie is een feit en de opkomst van Artificiële Intelligentie (AI) en allerlei technologie gaan economie en werk ingrijpend veranderen. Dit vraag om een adaptieve en flexibele overheid en samenleving en inzet op ‘een leven lang ontwikkelen’. Bijzonder is de positie van jongeren op de arbeidsmarkt: zij kijken anders naar de balans werk en privé en lijken minder binding te hebben met een baan of een werkgever. Dit kan invloed hebben op de continuïteit van organisaties.

Maatschappelijk draagvlak & participatie

Naast de reguliere gesprekstafels sociale basis hebben we - als onderdeel van dit onderzoek - een uitgebreid gesprek gevoerd met een groep vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties over trends en ontwikkelingen. Zij gaven vanuit hun praktijkervaring aan welke (nieuwe) trends zichtbaar zijn in de stad. Sommigen wezen bijvoorbeeld op de verharding in de omgang met elkaar, op een (meer zichtbare) toename van daklоosheid onder jongeren en een grotere druk op mantelzorgers van ouderen. Anderzijds gaven zij aan dat ouderen in toenemende mate dingen samen gaan ondernemen en men zag ook dat er creatieve oplossingen worden gevonden voor schaarste op de arbeidsmarkt, zoals bijvoorbeeld door de inzet van technologie.

Communicatie

Het rapport wordt gepubliceerd op de openbare gemeentelijke kanalen en is toegestuurd aan de deelnemers aan de gesprekstafel. Daarnaast wordt de inhoud van het rapport gebruikt bij allerlei gesprekken over beleid en ontwikkelingen in het sociaal domein (zie ook vervolg).

Datum 9 september 2025

Financiën
Er zijn geen financiële consequenties verbonden aandit voorstel

Risico's
Niet van toepassing

Vervolg
De kennis die we met dit onderzoek hebben opgedaan brengen we in presentaties, gesprekken en workshops onder de aandacht bij een brede groep collega's en partners. We benutten die kennis vervolgens ook bij het ontwikkelen van strategie en beleid, bijvoorbeeld op het gebied van vergrijzing, armoedebeleid of arbeidsmarktbeleid.
Ook kan de inhoud van deze trendrapportage na de gemeenteraadsverkiezingen voor een nieuwe raad en college behulpzaam zijn bij het maken van keuzes en stellen van beleidsprioriteiten.

Het plan is om een keer per vier jaar een onderzoek naar trends & ontwikkelingen te doen, en voortaan willen we dat bij voorkeur doen vanuit het brede gemeentelijke perspectief. Daarbij willen we ook nadrukkelijk andere onderzoeken naar trends en ontwikkelingen betrekken zoals van het Trendbureau Overijssel of van Platform 31. Wanneer dit onderzoek precies zal plaatsvinden is nog niet bekend.

Openbaarheid
Openbaar

Burgemeester en wethouders van Zwolle,

burgemeester, Peter Snijders

secretaris, Dick Emmer